

Een strafrechtswetenschappelijk bolwerk

Fijnaut, C.J.C.F.

Published in:
Delikt en Delinkwent

Publication date:
1985

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Fijnaut, C. J. C. F. (1985). Een strafrechtswetenschappelijk bolwerk. *Delikt en Delinkwent*, 15(2), 85-87.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Februari 1985

Een strafrechtswetenschappelijk bolwerk

Op 2 november jl. heeft het Willem Pompe Instituut zijn vijftigjarig bestaan gevierd. De sfeer waarin de oprichting (in 1934) werd herdacht, was er een van joyeuze soberheid. Na door leden van de staf te zijn ontvangen met thee, zochten de talrijk opgekomen gasten, hoofdzakelijk afkomstig uit de universitaire wereld, tegen half drie een plaatsje in een collegezaal aan het Janskerkhof. Daar werden zij eerst onthaald op een rede van prof. mr. C. Kelk over de organisatorische en ideële geschiedenis van het instituut en over zijn positie in de tegenwoordige discussie over strafrecht(sbedeling). Vervolgens hoorden zij prof. mr. L. Hulsman in abstracto redeneren over de theoretische stromingen in het Nederlandse strafrecht en hun bijbehorende onderzoeksvelden, en in concreto fulmineren tegen het strafrechtelijk beleid dat door de huidige regering wordt gevoerd. Na afloop van dit officiële maar pittige deel van de viering, was er een receptie in de bibliotheek van het instituut.

Prof. mr. C. Kelk heeft met zijn uiteenzetting voor de toehoorders reeds bewezen dat zij inderdaad niet voor niets naar Utrecht waren gekomen. Maar dit is natuurlijk geen reden om hier, voor een veel breder publiek, ook niet nog eens de betekenis van dit jubileum te onderstrepen. Integendeel zelfs, want ondanks alles werd in die uiteenzetting voor mijn gevoel hierover te bescheiden gedaan.

In de eerste plaats is er gewoon het kale gegeven dat een strafrechtswetenschappelijk instituut vijftig jaar standhoudt. Van hoeveel van dergelijke instituten in Nederland, in Europa, kan dit worden gezegd? De meeste leerstoelen in de strafrechtswetenschap groeien überhaupt niet boven het niveau van hun individuele bezitters uit. En op de plaatsen waar dit wel gebeurt, waar zich op een gegeven moment toch de contouren van een instituut aftekenen, daar wordt zulke ontwikkeling maar al te dikwijls door interne tegenstellingen en/of externe aanslagen in de kiem gesmoord.

In de tweede plaats moet worden gezegd dat het Willem Pompe Instituut, zij het dan onder andere benamingen, niet zo maar vijftig jaar heeft standgehouden, maar in die vijftig jaar, in theorie en in praktijk, ook veel tot stand heeft gebracht, meer in elk geval dan enig ander strafrechtswetenschappelijk instituut in ons land. Men moet er wellicht de geschriften van

Paul Moedikdo en van wijlen prof. mr. W.H. Nagel over 'de Utrechtse scholen' op na lezen om goed te kunnen beseffen hoe diepgaand de berechting, het gevangeniswezen, de reclassering en, laatstelijk, de rechtshulp in Nederland op allerhande manieren door het denken en doen van de leermeesters en de gezellen van deze scholen zijn beïnvloed. De lange serie proefschriften, de diverse eigen boekenreeksen, de talrijke losse uitgaven, het Pieter Baan Centrum e.a. vormen echter wapenfeiten die ook zonder nadere studie voor zichzelf spreken.

In de laatste plaats mag hier onder de aandacht worden gebracht dat in al die jaren het theoretisch perspectief weliswaar herhaaldelijk is verwisseld, en hiermee ook de aard, de omvang en het object van het empirisch onderzoek en van de praktische bemoeienis met de strafrechtsbedeling, maar dat de band tussen theorie, empirie en praktijk als zodanig tot op de dag van vandaag niet is losgelaten. De geschiedenis van 'Pompe' bewijst zodoende, tegen allerlei andere ontwikkelingen aan binnenlandse en buitenlandse universiteiten in, dat de blijvende verbondenheid van dit trio best tot de mogelijkheden behoort. Een nadere analyse zou wellicht onthullen dat dit instituut zijn duurzaamheid, zijn produktiviteit en zijn creativiteit juist aan deze formule te danken heeft.

Voor deze gissing valt in elk geval de nodige steun te vinden in de feestbundel die ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan onder redactie van C. Kelk, P. Moedikdo, M. Moerings en A.H.J. Swart door leden en enkele oud-leden van het instituut bij *Ars Aequi* is uitgebracht: *Grenzen en mogelijkheden; opstellen over en rondom de strafrechtspleging*. Deze titel geeft de bedoeling van de redactie weer dat in de opstellen niet alleen de mogelijkheden maar ook de grenzen zouden worden aangegeven van de 'kritische benadering van het strafrecht, waarbij de positie van de (zwakkere) individuen in de strafrechtspleging centraal wordt gesteld', waarvoor het Willem Pompe Instituut al jaren model staat. De meeste bijdragen getuigen evenwel vooral van diep geloof in de mogelijkheden van dit perspectief. De lezer hoeft hier echter niet rouwig om te zijn. De diverse auteurs slagen er immers weer in – na de zg. Kempebundel in 1976 – om op de meest verschillende manieren hun persoonlijke versies van deze benadering met vrucht toe te passen op allerhande eigentijdse problemen in het strafrecht en de strafrechtsbedeling.

M. Moerings zet aan de hand van wet- en regelgeving uiteen hoe isolatie binnen de gevangenis ondanks de nodige voorzorgen om de toepassing ervan te beperken, toch vrij gemakkelijk kan worden toegepast. T. Prakken wijdt naar aanleiding van de steekpartij in augustus 1983 waarbij Kerwin Duinmeijer het leven liet, een indringende beschouwing aan het ideologi-

Februari 1985

sche karakter van strafzaken. A.H.J. Swart bepleit meer rechtsbescherming voor de verdachte bij de internationale samenwerking in strafzaken. Th.J.B. Buiting grijpt de jurisprudentie in de affaire Meta Hofman aan om te demonstreren hoe moeilijk grijpbare invloeden op de rechterlijke besluitvorming de handelingsruimte van de politie openhouden, zo niet vergroten. G. Mols doet uit de doeken hoe Vrouwe Justitia door haar toenemende betrokkenheid bij het drugsprobleem zelf verslaafd is geraakt aan preventief strafrecht en zo dreigt te verloederen. Etc. etc. Juist uit deze veelzijdige, maar steeds weer theorie-betrokken aanpak van de meest uiteenlopende reële problemen, die in een aantal gevallen daarenboven duidelijk is geïnspireerd door eigen praktijkervaring, blijkt dat de oude formule van het Willem Pompe Instituut nog heel goed werkt. Dit instituut is nog lang niet versteend. Het is een *tableau vivant*.

Zeker zo belangrijk voor de toekomst is overigens dat enkele auteurs van deze bundel wel nadrukkelijk de grenzen van het gemeenschappelijke uitgangspunt aftasten. N. Jörg bv. laat in zijn verhandeling over gelijke rechtsbedeling bij de bestrijding van *white collar crime* grote twijfel blijken over de houdbaarheid ervan in deze kwestie. H.G. van de Bunt maakt in zijn drama in drie bedrijven over het geharrewar met het tuinafval in het Westland duidelijk dat macht en onmacht in de rechtspleging niet zo maar ongelijkelijk zijn verdeeld tussen de deelnemers, maar nu eens in de handen van deze, dan weer in die van gene tegenspeler zijn. E.H. Kok wijst op de forse achterstand die de kritische criminologie heeft als het om de slachtoffers van misdaad gaat. Deze min of meer dissidente geluiden staan er immers ook borg voor dat de creatieve evolutie van dit bolwerk voorlopig niet zal stoppen. Of er zich ooit een nieuw perspectief uit zal ontwikkelen; is een vraag die in dit stadium nog niet te beantwoorden valt. Uitgesloten is het zeker niet.

Cyrille Fijnaut*

* Raadadviseur bij het Ministerie van Justitie, buitengewoon docent aan de KU Leuven.